

Fecr Yayınları: 846

EHL-İ SÜNNET'TE FARKLILAŞMA
-Eş'arı-Mâtürîdî İhtilâfı-

Murat MEMİŞ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

Gözden geçirilmiş 2. Baskı: Ağustos 2024

ISBN: 978-625-6602-99-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

EHL-İ SÜNNET’TE
FARKLILAŞMA
-Eş’arî-Mâtürîdî İhtilâfı-

Murat MEMİŞ

Ankara 2024

Murat MEMİŞ

1970 yılında İzmir’de doğdu. 1988’de Yeniőehir Sağlık Meslek Lisesi’nden, 1996’da Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakóltesi’nden mezun oldu. 1997 senesinde aynı fakóltede Kelâm Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. “Yusuf Ziya Yörükân ve Kelâm Ananındaki Çalışmaları” adlı yüksek lisans tezini 1999’da, “Kâdı Abdülcebbar’da Bilgi Problemi” adlı doktora tezini 2007’de DEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde tamamladı. 2012 yılında doğent oldu. Alanıyla ilgili pek çok akademik çalışması bulunmaktadır. Halen DEÜ İlahiyat Fakóltesi Kelâm Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmaya devam etmektedir.

<https://avesis.deu.edu.tr/murat.memis>

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	9
1. Kavramlar	11
1.1. Mâtürîdîlik Dediğimizde	11
1.2. Eş'arîlik Dediğimizde	18
1.3. İhtilaf Dediğimizde	21
2. İhtilaftan Bahseden Kaynaklar	23
2.1. Necmeddin et-Tarsûsî el-Hanefî	25
2.2. Tâciüddin es-Subkî	27
2.3. Muhammed b. Ebi't-Tayyib Nur eş-Şirâzî	29
2.4. Kemalpaşazâde	30
2.5. Yusuf el-İtakî	31
2.6. Malkaravî Nev'î Efendi	31
2.7. Ömer el-Hâtufî el-Fârûkî	32
2.8. Kadızâde	32
2.9. Beyâzizâde Ahmed Efendi	33
2.10. Abdurrahîm b. Ali Şeyhzâde	33
2.11. Kara Halil Paşa	35
2.12. Mestcizâde	36
2.13. Muhammed b. Veli b. Resul el-Kırşehirî el-İzmirî	36
2.14. Ebû İshakzâde Mehmed Es'ad b. İsmail	37
2.15. Hasen b. Abdulmuhsin Ebû Azbe	39
2.16. Ebû Saîd el-Hâdimî	40
2.17. Hâlid el-Bağdâdî	41
2.18. Emrullah Yüksel	42
2.19. Mustafa Özgen,	43
2.20. Halil Taşpınar	43
3. Yöntem	44

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLGİ VE VARLIK BAHİSLERİ

1.1. Bilgi	47
1.1.1. Bilginin Tanımı	49
1.1.2. Bilgi Çeşitleri ve Kaynakları	55

1.1.2.1. Duyu Bilgisi -----	56
1.1.2.2. Haber -----	59
1.1.2.3. Naklî Delillerde Kesinlik Meselesi -----	61
1.1.2.4. Nazar/İstidlâl -----	71
1.1.3. Hüsün-Kubuh Anlayışındaki Farklılıklar -----	87
1.1.3.1. Hüsün ve Kubhun Zâtîliği -----	90
1.1.3.2. Hüsün ve Kubhun Aklen Bilinebilirliği -----	107
1.1.3.3. Hüsün-Kubuh ve Aklî Sorumluluk -----	120
1.1.4. Marifetullah -----	140
1.2. Vücûd, Vücûb, Zât Ve Mahiyet Kavramları -----	162
1.3. Ruh -----	167

İKİNCİ BÖLÜM

ULÛHIYETLE İLGİLİ MESELELER

2.1. Zat-Sıfat İlişkisi -----	171
2.1.1. İsim-Müsemma İlişkisi -----	175
2.2. İlahi Sıfatlar -----	179
2.2.1. Kudret Sıfatı -----	182
2.2.1.1. Tekvîn Sıfatı -----	183
2.2.1.2. Fiilî Sıfatlar -----	187
2.2.2. İrade Sıfatı -----	190
2.2.2.1. Kaza ve Kader -----	212
2.2.3. Sem' ve Basar Sıfatları -----	217
2.2.4. Kelâm Sıfatı -----	218
2.2.4.1. Kelâm-ı Nefsînin İşitilmesi -----	222
2.2.4.2. Kur'an Âyetlerinin Fazîleti -----	227
2.2.4.3. Ezelde Mâduma Hitap -----	228
2.2.5. Bekâ Sıfatı -----	230
2.2.6. Hikmet -----	233
2.2.7. Haberî Sıfatlar -----	236
2.2.7.1. Müteşâbihâtın Te'vili -----	236
2.3. Allah'ın Rüyada Görülmesi -----	240

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALLAH-ÂLEM-İNSAN İLİŞKİSİNE DAİR MESELELER

3.1. İlahî Fiillerde Hikmet -----	243
3.1.1. Teklîf-i Mâ Lâ Yutâk -----	248

3.1.2. Allah'ın Kötülükle Nitelenmesi	254
3.1.3. Vaidden Dönme	258
3.2. Kulların Fiilleri	261
3.2.1. Kudret-İstitâat	261
3.2.2. Kesb	269
3.2.3. Tevfik-Hızlân	270
3.2.4. İkâ	273

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İMAN VE PEYGAMBERLİKLE İLGİLİ MESELELER

4.1. İmanla İlgili Meseleler	275
4.1.1. İmanın Tanımı/Hakikati	276
4.1.2. İmanın Yaratılmışlığı	295
4.1.3. İman ve İslâm	305
4.1.4. Mukallidin İmanı	319
4.1.5. İmanın Artıp Eksilmesi	328
4.1.6. İmanda İstisnâ	333
4.1.7. İmanda İtibar: Saîd ve Şakî Olma	336
4.1.8. Amellerin Geri Gelmesi	341
4.1.9. Ümitsizlik Anındaki İman ve Tevbe	344
4.1.10. Kâfirlerin Sorumluluk Alanı	347
4.2. Peygamberlikle İlgili Meseleler	350
4.2.1. Peygamber Göndermenin Gerekliliği	350
4.2.2. Peygamberlikte Erkek Olma Şartı	352
4.2.3. Peygamber-Melek Kıyaslaması	355
4.2.4. Ölümden Sonra Peygamberlerin Durumları	358
4.2.5. Peygamberlerin İsmeti	360
4.2.6. Peygamber ve İctihad	362
SONUÇ	365
KAYNAKLAR	369